

Empati Ölçeği-Türkçe Formunun Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özellikleri

Emre Bora¹, Leyla Baysan²

ÖZET:

Empati ölçeği-türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri

Amaç: Bu çalışmanın amacı son yıllarda sıkça gündeme gelen empatizasyon-sistemizasyon teorisi kapsamında geliştirilen ölçeklerden biri olan Empati Ölçeğinin (EÖ) Türkçe versiyonunun güvenilirliğini ve öngörürlüğünü göstermektir. EÖ, Baron-Cohen ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan ve empatiyi ölçen 40 soru ve çeldirici özellikte 20 soruyu içeren bir özbeğlendirme ölçeğidir. Ayrıca ölçeğin yakınlar tarafından değerlendirilmesini güvenilirliğini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Ölçek 475 üniversite öğrencisine uygulandı. EÖ'nin güvenilirliğini göstermek için Cronbach alfa katsayısı hesaplandı ve Split-half analizi uygulandı. Ölçeğin kısa formunda kullanılan 22 sorunun güvenilirliği ayrıca değerlendirildi. Ayrıca madde analizi yapıldı. Ölçeğin test yeniden test güvenilirliği, 76 öğrenciye ölçeğin 2 hafta sonra yeniden uygulanması suretiyle yapıldı. Ayrıca 75 öğrenci yakınının yaptığı EÖ değerlendirmelerinin güvenilirliği test edildi. Cinsiyetin özbeğlendirilen ve yakınlar tarafından ölçülen empatiye etkisini incelemek için kız ve erkek öğrencilerin EÖ skorları karşılaştırıldı.

Bulgular: Ölçeğin iç tutarlılığı yüksek bulunmuştur (0.845). Ölçeğin kısa formunun ve yakınlar tarafından değerlendirilmesi de güvenilir özellik göstermektedir. Ölçeğin split-half yöntemi ile elde edilen Guttman katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur. Bu yöntemle, Cronbach alfa katsayısı ölçeğin ilk yarısı için 0.75, ikinci yarısı için 0.74 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 4 sorusu iyi çalışmamaktadır. Ancak bu maddelerin çıkarılması iç tutarlılığı belirgin derecede yükseltmemiş ve bu maddeler ölçekten çıkarılmamıştır. Ölçeğin test-yeniden test güvenilirliği yüksektir (0.76). Ölçeğin kısa formunda yer alan sorularında test yeniden test güvenilirliği yeterli bulunmuştur. EÖ'nin özbeğlendirme ve yakın değerlendirmeleri arasında anlamlı korelasyon vardır ($r=0.49$, $p<0.001$). Kız öğrenciler, hem kendi değerlendirdikleri hem de başkaları tarafından değerlendirilen EÖ'lerinde erkeklerden yüksek puan almışlardır.

Tartışma: Bu sonuçlar EÖ'nin Türkçe formunun empatiyi ölçmekte kullanılabilecek güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçları kadınların empatik yeteneklerinin erkeklerden üstün olduğu görüşünü desteklemektedir. Orijinal bir bulgu olarak, bu kadınlarının empati yeteneklerinin çevre tarafından da daha iyi olarak algılandığı gösterilmiştir. Ölçeğin empati bozukluğu gözlenen farklı nöropsikiyatrik hastalıklarda yapılacak çalışmalarda da kullanılması, ölçeğin ileri geliştirilmesini göstermek bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar sözcükler: EQ, empati, bilişsel, duygusal

Klinik Psikofarmakoloji Bülteni 2009;19:39-47

ABSTRACT:

Psychometric features of turkish version of empathy quotient in university students

Object: Aim of this study was to study reliability and preliminary validity of the Turkish version of Empathy Quotient (EQ) that was developed by Baron-Cohen and his colleagues in the context of their influential Empathizing-Systemizing theory. EQ is a self-rated instrument that includes 40 questions tapping empathy and 20 filler items. EQ has also a 22-item short version that was based on results of a factor analysis. Another aim was to investigate the reliability of the EQ assessed by close friends of the subject.

Method: The EQ was administered to 475 university students. For reliability analyses of the scale Cronbach alpha values was calculated and Split-half method was used. Reliability analysis was also done for the 22 questions that were included in the short form of the scale. Also an item analysis of the scale was conducted. Test-retest reliability was assessed by readministering the scale to 76 students in two weeks time. For 75 students, EQ assesment that was done by their very close friend was also administered. The effect of gender on self and other rated scale was also studied.

Results: Cronbach alpha value for the scale was high (0.845). Short form of the scale and the EQ assessed by another person also showed significant internal consistency. Split-half Guttman coefficient for the scale was 0.78. Cronbach alpha coefficient for the first half of the scale was 0.75 and for the second part was 0.74. Test-retest reliability of the scale was satisfactory (0.76). Test-retest reliability was also satisfactory for 22 questions of the short form. There was a significant correlation between self and other assessed EQ ($r=0.49$, $p<0.0001$). Female students scored higher in both self and other assessed EQ.

Discussion: These results suggest that the Turkish version of the EQ is a reliable instrument that can be used to measure empathic skills. Results of this study support the notion of more developed empathic abilities in females. Originally, this study also showed that females are more empathic not only according to themselves but also to the others. Future work that will use the scale in neuropsychiatric disorders characterized by empathy deficits will contribute to the validity of the scale further.

Key words: EQ, empathy, cognitive, affective

Bulletin of Clinical Psychopharmacology 2009;19:39-47

¹Uzm. Dr., Melbourne Neuropsychiatry Centre, University of Melbourne, Australia
²Ege Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu, Bornova, İzmir-Türkiye

Yazışma Adresi / Address reprint requests to:
Dr. Emre Bora, Melbourne Neuropsychiatry Centre, University of Melbourne, NNF level 3, Alan Gilbert Building, Carlton, VIC, 3053, Australia

Telefon / Phone: 61 3 8345 5611

Faks / Fax: 61 3 8345 5610

Elektronik posta adresi / E-mail address:
emrebora@hotmail.com

Kabul tarihi / Date of acceptance:
1 Kasım 2008 / November 1, 2008

Bağıntı beyanı:
E.B. ve L.B.: yok.

Declaration of interest:
E.B. and L.B.: none.

GİRİŞ

Empati bireyin sosyal yaşama uyumunu kolaylaştırmak için ortaya çıkmış olan önemli sosyal bilişsel bir yettir. Empati insanlık tarihi kadar eski olsa da, empati te-

rimi estetik bilimi kapsamında yüzyılın başında ortaya atılmıştır. Kimi yazarlar empatiyi afektif (1-2) bir süreç olarak, kimileri de bilişsel (3-4) bir süreç olarak tanımlamıştır. Günümüzde ise empatinin, hem afektif (duygusal empati) hem de bilişsel (bilişsel empati) süreçlerin katkı-

sıyla ortaya konan, birden çok boyutu olan bir yeti olduğu kabul edilir (5).

Empati eksikliği bazı hastalıkların önemli bir bulgusudur. Örneğin, otizm ve Asperger sendromu gibi bazı nöropsikiyatrik bozukluklarda belirgin bilişsel empati bozukluğu olduğu bilinmektedir (6). Bunun yanı sıra antisosyal kişilik bozukluğunun duygusal empati bozukluğuyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (7). Şizofreni (8,9) ve frontotemporal demansta (10,11) da empati eksikliği olduğu bilinmektedir.

Empatiyi ölçmek için çeşitli psikometrik araçlar geliştirilmiştir (5,12-14). Ancak bu ölçeklerin en öne çıkanları “Kişilerarası Tepkisellik Ölçeği (KTÖ)” ve “Empati Ölçeği”dir. KTÖ dört alt bölümden oluşan bir empati ölçeğidir. Bugüne kadar geliştirilmiş en önemli ve en yaygın kullanım bulan ölçeklerden biridir (3,5,15). “Perspektif Alma” ve “Fantezi” alt ölçeklerinin bilişsel empatiyi, “Empatik İlgi” ve “Kişisel Rahatsızlık” alt ölçeklerinin duygusal empatiyi ölçtüğü öne sürülmüştür. Ancak bu ölçeğin 2 alt ölçeğinin geçerliliğiyle ilgili bazı sorunlar vardır. Fantezi ve kişisel rahatsızlık ölçeğinin bazı sorularının doğrudan empatiyi ölçmediği düşünülmektedir.

Empati ölçeği (Empathy Quotient) Baron-Cohen ve arkadaşları (3,14) tarafından Empatizasyon-Sistemizasyon (16) teorisi kapsamında geliştirilmiştir. Empatizasyon (empatik tutum) kişinin başkalarının duygularını tanıma ve bu duyguları hissedip, uygun bir şekilde yanıt verme dürtüsü olarak tanımlanmıştır (2,16). Bu yeteneğin, kadınlarda ve sosyal bilimlerle uğraşan insanlarda daha gelişmiş olduğu saptanmıştır. Dış uyaranları niceliksel özelliklerine göre inceleyip, mantık kuralları çevresinde düzene koyma olarak tanımlanabilen sistemizasyon (sistemleştirme) yeteneğinin de erkeklerde, bilim adamları ve matematikçilerde daha gelişmiş olduğu belirtilmiştir (16). Empati ölçeğinin geliştirilmesinin diğer bir nedeni de sadece empatiye özgün sorulardan oluşan bir araç oluşturma isteğiydi.

EÖ'nin güvenilirliği ve geçerliğine yönelik kanıtlar, ölçeğin iyi bir iç tutarlılığa ve test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğunu göstermektedir (3,4,17-18). Kadınların EÖ'da daha yüksek skor aldığı bilinmektedir (3,4,17-18). EÖ'nin Asperger sendromunu kontrollerden ayırabildiği gösterilmiştir (4,19). EÖ'nün otizm ölçeğiyle ters bir ilişki gösterdiği bildirilmiştir (4). Yakın zamanda ölçeğin 22 sorudan oluşan kısa bir versiyonu geliştirilmiştir (20).

Aslında EÖ tek faktörlü bir yapıda geliştirilmiştir. Ancak faktör analitik çalışmalar (14,17,18) ölçeğin “bilişsel

empati”, “duygusal empati” ve “sosyal yetileri” ölçen üç faktörden oluştuğunu göstermiştir. Ölçeğin Türkçe formunun faktör analizinde dört faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır (Bora ve Baysan, değerlendirmede). Bu analizde daha önceki çalışmalarda duygusal empatiyi ölçen maddeler iki ayrı faktöre yüklenmiştir. Bu faktörlerin birincisi, başkasında görülen duyguya otomatik bir şekilde uygun duygusal yanıt vermeyi ölçen sorulardan oluşmuştur. Acı çeken bir insan görünce kendimizi üzgün hissetmek bu duruma bir örnektir. İkinci faktörde ise, karşıdaki insanın sıkıntısını anlayıp, bunu giderme isteğini ölçen maddeler yer almıştır (empatik ilgi-sempati).

Empatiyi kişinin özbidirimine dayanarak değerlendirilmenin bazı avantajları ve dezavantajları vardır. Özne, kendi zihninin içeriğine doğrudan ulaşabilen tek kişidir. Başkalarının değerlendirilmeleri ortaya konan davranışa ya da dolaylı işaretlere (örneğin, yüz ifadesi) bakılarak yapıldığı için gerçeği tam yansıtmayabilir. Ancak depresyonda olmayan kişilerin kendilik algılarının pozitif yönde olması beklenir ve bu durum kişilerin kendilerini olduğundan daha empatik olarak algılamasına yol açabilir. Bu durum özellikle zihin teorisi bozukluğu olan bireylerde (örneğin frontotemporal demans ya da şizofreni) ya da daha önemlisi antisosyal kişilik bozukluğunda empatinin ölçümünde sorunlara yol açabilir. Bu amaçla empatinin kişinin yakın arkadaşları ya da aile bireyleri tarafından ölçülmesi yararlı olabilir. Bugüne kadar bu yöntem çok az çalışmada kullanılmıştır. Örneğin; frontotemporal demansta empati, hasta yakınlarının kişilerarası tepkisellik ölçeğini hasta adına doldurmaları suretiyle araştırılmıştır (10).

Amaç

Bu çalışmanın amacı EÖ'nin Türkçe formunun üniversite popülasyonundaki psikometrik özelliklerini çalışmak ve cinsiyetle EÖ'nin ilişkisi inceleyerek ölçeğin ön geçerliğini sınamaktır. Ayrıca EÖ'nin yakın değerlendirmesinin ve ölçeğin kısa formunun ön güvenilirliğini incelemek çalışmanın başka bir amacıdır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma grubu ve örnekleme

Araştırmanın evreni Ege Üniversitesinin Fen, Sağlık ve Sosyal Bilimler Fakülteleri öğrencileridir. Bu öğrenci-

ler arasında bir örnekleme yapılmamış ve ölçeğin maddelerini tümüyle yanıtlayan 475 üniversite öğrencisi (329 kadın - 146 erkek) çalışmamıza dahil edilmişlerdir. Kız öğrencilerin ortalama yaşı (22.8±1.5) ile erkek öğrencilerin ortalama yaşı (22.9±3.4) olarak bulunmuştur.

Empati Ölçeği

EÖ, empatiyi ölçmeye yönelik 40 (1, 4, 6, 8, 10-12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 25-29, 32, 34-39, 41-44, 46, 48-50, 52, 54, 55, 57-60) ve kişinin testin amacına odaklanmasına engel olmaya yönelik 20 çeldirici maddeden oluşmaktadır. Kişi soruları, iki ucunda “kesinlikle katılıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” yanıtları olan 4 seçenek arasından işaretlemektedir. Puanlandırılmada sadece empatiyi ölçen 40 soru dikkate alınmaktadır. En az empatik 2 yanıtta 0 puan, en empatik yanıtta 2, ikinci empatik yanıtta 1 puan verilir. Ölçekten alınabilen toplam puan 0 ile 80 arasında değişmektedir. Maddelerin bir kısmında “kesinlikle katılıyorum” bazılarında ise “kesinlikle katılmıyorum” empatik bir yanıtta işaret etmektedir. Empatiyi ölçmek için kullanılan soruların 22’si ve çeldirici soruların 18’i ölçeğin kısa formunda kullanılmıştır. Kırk empati sorusundan 22’si (1, 6, 8, 14, 15, 19, 21, 22, 25, 26, 29, 35, 36, 41, 43, 44, 48, 52, 54, 55, 58, 59) Wakabayashi (20) tarafından, faktör analizi yöntemiyle ölçeğin kısa formu için seçilmiştir.

Uygulama

Ölçek öncelikle İngilizce’den Türkçe’ye tercüme edilmiştir. Daha sonra çok iyi İngilizce bilen 4 kişi (psikiyatrist ve psikolog) tarafından tekrar İngilizce’ye çevrilmiştir. Maddelerin anlaşılabilirliğine yönelik geribildirimler ve geri çevirinin sonuçları değerlendirilerek ölçeğe son hali verilmiştir.

EÖ çalışmaya gönüllü olan ve bilgilendirilmiş onam veren öğrenciler tarafından yanıtlanmıştır. Ayrıca, 75 öğrencinin (43 kız, 32 erkek) çok yakın bir arkadaşı da EÖ’ni katılımcı adına cevaplamıştır. Ortalama iki hafta sonunda, 76 öğrenci test yeniden test çalışması için EÖ’ni tekrar yanıtlamıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 13.0 programı ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach alfa kat-

sayısı hesaplandı. Ayrıca split-half yöntemi ile ölçeğin iki yarısının Cronbach alfa değerleri ve Guttman split-half katsayısı hesaplandı. Ölçeğin madde analizi düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ve maddenin her çıkarılması halinde Cronbach alfa değerinin yeniden hesaplanmasıyla incelenmiştir.

Ölçeğin test yeniden test güvenilirliği Pearson korelasyon analiziyle ve bağımlı gruplarda t testiyle değerlendirildi. Ölçeğin bireyin kendisi ve yakını tarafından değerlendirilen formlarının korelasyonu Pearson Correlation analiziyle değerlendirildi. Kız öğrencilerin ve erkek öğrencilerin empati düzeyleri bağımsız gruplarda t testiyle karşılaştırıldı.

BULGULAR

Ölçeğin psikometrik özellikleri ve güvenilirliği

Katılımcıların ortalama empati skoru 43.85±10.97 olarak saptanmıştır. EÖ’nin iç tutarlılığı oldukça yüksek bulunmuştur ($\alpha=0.84$). Split half yöntemi ile elde edilen Guttman split-half katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur. Bu yöntemle, Cronbach alfa katsayısı ölçeğin ilk yarısı için 0.75, ikinci yarısı için 0.74 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 36 maddesi düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu istatistiksel olarak anlamlı olup, dört maddenin (28, 37, 39 ve 58) toplam skorla belirgin korelasyon göstermediği/zayıf çalıştığı saptanmıştır ($r<0.3$). Ancak bu 4 maddenin çıkarılması durumunda, ölçeğin alfa değerinde sadece 0.02 artış saptanmıştır ($\alpha=0.86$). Maddeler ayrı ayrı çıkarıldığında Cronbach alfa değeri iki soru için (madde 58 ve 39) 0.85 olarak saptanırken, diğer maddelerin çıkarılması alfa değerini değiştirmemiştir.

Ölçeğin kısa formun güvenilirliği

Ölçeğin kısa formu için seçilen 22 sorunun Cronbach alfa değeri 0.814 olarak bulunmuştur. İki soru (15,48) ölçeğin kısa formuyla zayıf korelasyon göstermektedir ($r<0.3$). Ölçeğin kısa formu için, her iki madde çıkarıldığında Cronbach alfa değeri 0.821, maddeler tek tek çıkarıldığında 0.817 olmaktadır. Kısa formda yer alan 22 sorunun toplam skoru, ölçeğin 40 soruluk formuyla çok belirgin korelasyon göstermektedir ($r=0.90$, $p<0.0001$).

Test- tekrar test güvenilirliği

Ölçeğin test-tekrar test korelasyonu $r=0.76$ olarak bulunmuştur. Bu iki uygulama arasında empati skorları ara-

sında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t=0.29$, $p=0.77$). Test-tekrar test korelasyonu ölçeğin kısa formundaki sorular için ise $r=0.72$ 'dir.

Empatinin yakın arkadaşlar tarafından değerlendirilmesi

75 yakın arkadaş tarafından değerlendirilen EÖ ortalama puanı 40.9 ± 12.7 olarak bulunmuştur. Bu değerlendirmenin standart alfa puanıysa 0.837'dür. Üç maddenin (19, 28, 39) toplam skorla korelasyonu düşük olup, bu soruların çıkarılması durumunda, iç tutarlılık 0.844'e yükselmektedir. Bu 75 kişinin kendi değerlendikleri EÖ skorlarının ortalaması 43.7 olarak bulunmuş olup, kişilerin kendi empati değerlendirmeleri yakın arkadaşlarından yaklaşık 3 puan yüksektir. Ancak kendi ve yakın arkadaş değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=0.49$, $p<0.001$). Aynı durum ölçeğin kısa formundaki sorular için de geçerlidir ($r=0.42$, $p<0.001$).

Cinsiyetin empati skorlarına etkisi

Kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla daha empatiktir ($t=9.1$, $p<0.001$) (Tablo 1). Aynı durum yakın arkadaş değerlendirmelerindeki kız-erkek öğrenciler için de geçerlidir ($t=3.6$, $p=0.001$). Ölçeğin kısa formunda da kız öğrenciler erkeklerden daha yüksek skorlar almıştır ($t=5.7$, $p<0.001$).

Tablo 1: Cinsiyetin EÖ puanlarına etkisi

	Erkek		Kadın		t	p
	Ortalama	SS	Ortalama	SS		
EÖ	37.1	11.3	46.9	9.4	9.1	<0.001
EÖ-kısa	20.5	7.3	24.5	7.1	5.7	<0.001
EÖ-arkadaş	35.4	9.3	44.9	13.5	3.6	<0.001

TARTIŞMA

Bu çalışmada Empati Ölçeğinin Türkçe formunun üniversite öğrencilerinde güvenilirliği ve ön geçerliği gösterilmiştir. Kız öğrenciler erkek öğrencilerden belirgin derece yüksek empati puanı almışlardır. Ayrıca, ölçeğin yakınlar tarafından yapılan değerlendirmelerinin, kişinin değerlendirilmesiyle anlamlı derecede korelasyon gösterdiği saptanmıştır. Ölçeğin kısa formu için önerilen 22 madde de güvenilir gözükmektedir.

Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach alfa değeri diğer çalışmalara benzerdir. Baron-Cohen ve arkadaşlarının ori-

jinal çalışmasında (4) içtutarlılık katsayıları bildirilmiştir. Andrew ve arkadaşları (18) ölçeğin Cronbach alfa değerini 0.79, Wakabayashi ve ark (20) 0.88 olarak bulmuşlardır. Muncer ve Ling (17) ise alfa değerini 0.84 olarak bildirmişlerdir. Ölçeğin 4 sorusu iyi çalışmamaktadır. Bu soruların ikisinin İngilizce formda da toplam ölçek skoruyla 0.1'den zayıf korelasyon gösterdiği bulunmuştur. Bu soruların çıkarılması ölçeğin iç tutarlılığını ılımlı ölçüde arttırabilmektedir. Ancak ölçeğin orijinaliyle karşılaştırılabilir sonuçlar verebilmesi amacıyla bu maddelerin Türkçe ölçekte de korunmasına karar verilmiştir. Lawrence ve arkadaşlarının (14) sonuçlarıyla uyumlu olarak, ölçeğin test-yeniden test güvenilirliği de yüksektir.

Çalışmanın özgün bir yanı EÖ'nin kişinin empatik tutumunun başkaları tarafından değerlendirilmesinde de kullanılabilirliğine işaret etmesidir. Hem erkek hem de kız öğrenciler empati düzeylerini yakınlarının algıladığından 3 puan yüksek değerlendirmişlerdir. EÖ'nin yakınlar tarafından doldurulmasıyla şizofreni hastalarında empati bozukluğu gösterilmiştir (9).

Faktör analitik çalışmalar, EÖ'nin empatinin birden çok boyutunu ölçtüğünü göstermiştir (14, 17-18), aynı durum ölçeğin Türkçe formu içinde geçerlidir (Bora ve Bay-san-değerlendirmede). Ölçeğin bilişsel ve duygusal empatiyi ayrı ayrı değerlendirmek için kullanılması mümkündür. Örneğin, yakın tarihli bir çalışma da, EÖ'nin Lawrence ve arkadaşları tarafından yapılan faktör analizine dayanarak, bilişsel ve duygusal empati skorlarının şizotipi ve sosyal işlevsellikle ilgisi çalışılmıştır (21).

Ölçeğin Türkçe formu da kadınların erkeklerden anlamlı derece yüksek empatik tutum gösterdiğine işaret etmiştir. Bu sonuç EÖ ile yapılan diğer çalışmalarında sonuçlarıyla uyumludur. Faktör analitik çalışmalardan gelen veriler, kadın erkek arasındaki farkın, duygusal empatiyi ölçen maddelerde daha belirgin olduğunu göstermiştir (17). Bu durum hem empatik ilgi, hem de duygusal yanıt boyutu için geçerli gözükmektedir. Özbildirime dayalı testler kaçınılmaz olarak kişinin kendileriyle ilgili inançlarından etkilenmektedir. Geçmişte kadınların psikometrik testlerde yüksek empati göstermesinin, nesnel olmak çok öznel bir algılama farklılığının sonucu olabileceği tartışılmıştır. Ancak kadınların yakın değerlendirmelerinde de erkeklerden yüksek skor alması, kadınların çevre tarafından da daha empatik algılandığını göstermektedir. Kadınların acı çeken bireylere daha belirgin duygusal yanıt vermeleri kadınlardaki yüksek nörotizm skoruyla iliş-

kili olabilir. Kadınlarda empatik ilginin daha belirgin olmasının, evrimsel faktörlerin baskısı sonucu ortaya çıkan annelik davranışıyla ilişkili olarak, sosyal emosyonla ilgili kimi beyin bölgelerinin daha gelişmiş olmasıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bir kısıtlılığı, örneklemin üniversite öğrencileriyle sınırlı olmasıdır. Bu açıdan ölçeğin, diğer yaş gruplarına uygulanması yararlı olacaktır. Sonuç olarak EÖ'nin Türkçe formunun güvenilirliğe ve öngörüğe sa-

hip olduğu gösterilmiştir. Bu ölçeğin, empati bozukluğu olan gruplarla yürütülen çalışmalarda kullanılması, daha ileri geçerliliğini göstermek açısından önemlidir.

Teşekkür: *Empati Ölçeğinin (Baron-Cohen ve Wheelwright) orijinali, Türkçe formu ve puanlandırma yöntemine Autism Research Centre'in (Cambridge University) websitesinden (http://www.autismresearchcentre.com/tests/eq_test.asp) ulaşılabılır.*

Kaynaklar:

- Eisenberg N, Miller PA. Empathy and prosocial behaviour. *Psychol Bull* 1987; 101: 91-119
- Chakrabarti B, Baron-Cohen S. Empathizing: neurocognitive developmental mechanisms and individual differences. *Progress Brain Res* 2006;156: 403-417
- Davis M H. Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *J Pers Soc Psychol* 1983; 44: 113-126
- Baron-Cohen S, Wheelwright S. The empathy quotient: an investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism and normal sex differences. *J Autism Dev Disord* 2004; 34: 163-175
- Davis MH. A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS: catalog of Selected Documents in Psychology*; 10: 85
- Dziobek I, Rogers K, Fleck S, Bahnemann M, Heekeren HR, Wolf OT, Convit A. Dissociation of cognitive and emotional empathy in adults with Asperger syndrome using the Multifaceted Empathy Test (MET). *J Autism Dev Disord* 2008; 38: 464-473
- Blair RJR. Responding the emotions of the others: dissociating the forms of the empathy through the study of typical and psychiatric populations. *Consci Cog* 2005; 14: 698-718
- Montag C, Heinz A, Kunz D, Gallinat J. Self-reported empathic abilities in schizophrenia. *Schizophr Res* 2007;92:85-89
- Bora E, Gokcen S, Veznedaroglu B. Empathic abilities in people with schizophrenia. *Psychiatry Res* 2008; 160: 23-29
- Rankin KP, Kramer J, Miller BL. Patterns of cognitive and emotional empathy in frontotemporal lobar degeneration. *Cog Behav Neurol* 2005; 18: 28-36
- Lough S, Kipps CM, Treise C, Watson P, Blair JR, Hodges JR. Social reasoning, emotion and empathy in frontotemporal dementia. *Neuropsychologia* 2006; 44: 950-958
- Hogan R. Development of an empathy scale. *J Consul Clin Psychol* 1969; 33: 307-316
- Mehrabian A, Ebstein N. A measure of emotional empathy. *J Pers* 1972; 40: 525-543
- Lawrence EJ, Shaw P, Baker D, Baron-Cohen S, David AS. Measuring empathy: reliability and validity of the empathy quotient. *Psychol Med* 2004; 34: 911-924
- Engeler A, Yargıç Lİ. Interpersonal reactivity index: Measurement of empathy multidimensionally. *Yeni Sempozyum* 2008; 45: 119-127
- Baron-Cohen S, Knickmeyer R, Belmonte MK. Sex differences in the brain: implications for explaining autism. *Science* 2005; 310: 819-823
- Muncer SJ, Ling J. Psychometric analysis of the empathy quotient (EQ) scale. *Pers Individ Diff* 2006; 40: 1111-1119
- Andrew J, Cooke M, Muncer SJ. The relationship between empathy and Machiavellianism: an alternative to empathizing-systemizing theory. *Pers Individ Diff* 2008; 44: 1203-1211
- Wakabayashi A, Baron-Cohen S, Uchiyama T, Yoshida Y, Kuroda M, Wheelwright S. Empathizing and systemizing in adults with and without autism spectrum conditions: cross-cultural stability. *J Autism Dev Disord* 2007; 37: 1823-1832
- Wakabayashi A, Baron-Cohen S, Wheelwright S, Goldenfeld N, Delaney J, Fine D, Smith R, Weil L. Development of shorts forms of the empathy quotient (EQ-short) and the systemizing quotient (SQ-short). *Pers Individ Diff* 2006; 41: 929-940
- Henry JD, Bailey PE, Rendell PG. Empathy, social functioning and schizotypy. *Psychiatry Res* 2008; 160: 15-22

CAMBRIDGE DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

(Baron-Cohen & Wheelwright 2004)

TÜRKÇE UYARLAMASI

TÜM BİLGİLER KESİNLİKLE GİZLİ TUTULACAKTIR

İsim :.....
Doğum Tarihi :.....

Cinsiyet :.....
Bugünün Tarihi:.....

Anketi Nasıl Dolduracaksınız?

Aşağıda bazı ifadelerin listesi bulunmaktadır. Lütfen her ifadeyi çok dikkatli okuyunuz ve hangi şiddetle kabul veya reddettiğinizi, cevabınızı daire içine alarak oranlayınız. Bu testte doğru veya yanlış cevap yoktur.

LÜTFEN AŞAĞIDAKİ HİÇBİR İFADEYİ BOŞ BIRAKMAYINIZ

Örnekler :

Ö.1: Eğer her gün müzik dinleyemezsem kendimi üzgün hissederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Ö.2 : Arkadaşlarıma mektup yazmaktansa onlarla telefonda görüşmeyi tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Ö.3 : Dünyanın farklı bölgelerine seyahat etme isteğim yoktur.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Ö.4 : Kitap okumayı dans etmeye tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

1. Birisi sohbe katılmak istediğinde bu durumu kolaylıkla anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
2. Hayvanları insanlara tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
3. Güncel eğilimler ve modayı takip etmeye çalışırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
4. Benim kolaylıkla anladığım şeyleri anlamadıklarında, başkalarına açıklama yapmak bana zor gelir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
5. Çoğu gece rüya görürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
6. Diğer insanlarla ilgilenmekten hoşlanırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
7. Problemlerimi diğerleri ile tartışmaktansa kendi başıma çözmeye çalışırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
8. Sosyal ortamlarda ne yapacağımı bilmekte zorlanırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
9. Sabahları günün kendimi en iyi hissettiğim vaktidir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
10. İnsanlar sıklıkla tartışmada kendi görüşümü söylerken çok ileri gittiğimi söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
11. Bir arkadaşım ile buluşmaya geç kalırsam bu durumdan çok rahatsız olmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
12. Arkadaşlıklar ve ilişkiler benim için çok zordur, bu nedenle onlarla canımı sıkmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
13. Ne kadar küçük olursa olsun, asla kuralları/kanunları çiğnemem.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
14. Bir şeyin kaba ya da nazik olup olmadığına karar vermek bana sıklıkla zor gelir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
15. Sohbet sırasında dinleyenin ne düşünüyor olabileceğinden çok kendi fikirlerime odaklanma eğilimindeyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
16. Sözlü şakalardansa el şakalarını tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
17. Hayatı gelecekte çok bugün için yaşarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
18. Çocukken ne olacağımı görmek için solucanları kesmeyi severdim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
19. Eğer bir kişi bir şey söylüyor fakat görünürde söylediğinden başka bir şeyi kastediyorsa bunu çok çabuk kavrarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
20. Ahlaki konularda çok katı fikirlerim vardır.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
21. Bazı şeylerin insanları neden çok üzdüğünü anlamak benim için zordur.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

22. Kendimi başka birinin yerine koymak benim için kolaydır.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
23. İyi davranışların bir ailenin çocuğuna öğreteceği en önemli şey olduğunu düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
24. Anlık kararlarla bir şeyler yapmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
25. Başka birinin nasıl hissedeceğini tahmin etmekte iyiyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
26. Gruptan bir kişinin kendini huzursuz ya da mahçup hissettiğini çok çabuk fark ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
27. Başka birinin güceneceği bir şey söylersem, bu durumun benim değil onların problemi olduğunu düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
28. Eğer birisi yeni saç kesimini nasıl bulduğumu sorarsa, beğenmemiş de olsam doğruyu söylemeyi tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
29. Neden bazılarının bir söz ile gücenebileceğini anlayamam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
30. İnsanlar sıklıkla sağımın solumun belli olmadığını söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
31. Herhangi bir sosyal faaliyette ilgi odağı olmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
32. Ağlayan insanları görmek beni (gerçekten) üzmez.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
33. Politika hakkında tartışmalara katılmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
34. Bir kastım olmamasına rağmen son derece açık sözlü biriyim ki bazı insanlar bunu kabalık olarak görüyor.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
35. Sosyal ortamlarda ne yapacağımı bilmekte zorlanmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
36. İnsanlar onların nasıl hissettiklerini ve ne düşündüklerini anlamada iyi olduğumu söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
37. İnsanlarla konuşurken kendimle ilgili şeylerden çok onlarla ilgili konulardan bahsetmeye eğilimliyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
38. Bir hayvanı acı içinde görmek beni mutsuz eder.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
39. Diğer insanların düşüncelerinden etkilenmeden kararlar verebilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
40. O gün için planladığım her şeyi yapmadan rahatlayamam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
41. Ben konuşurken birisi ilgilenir ya da sıkılırsa bunu kolayca anlarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
42. Haberlerde acı çeken insanlar gördüğümde mutsuz olurum.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

43. Arkadaşlarım çoğunlukla problemlerini bana açarlar çünkü benim çok anlayışlı birisi olduğumu söylüyorlar.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
44. Eğer birini rahatsız ediyorsam, o kişi bunu bana söylemese bile ben bunu anlarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
45. Sürekli yeni hobilere başlarım ama onlardan kolaylıkla sıkılıp başka şeyler aramaya yönelirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
46. İnsanlar bazen çok fazla alay edip ileri gittiğimi söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
47. Gerçekten büyük bir hızlı trene binecek olsaydım çok sinirli ve tedirgin olurum.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
48. Nedenin anlayamama rağmen insanlar çoğu kez duygusuz biri olduğumu söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
49. Eğer gruba yeni birisi katılırsa ortamla kaynaşmak için çabalaması gereken odur.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
50. Bir filmi genellikle karakterlerin duygularına kendimi kaptırmaksızın izlemeyi beceririm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
51. Günlük yaşamda organize olmayı çok severim ve sıklıkla yapmam gereken gündelik işlerin bir listesini çıkarırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
52. Başka birinin belli bir durumda ne hissettiğini hızla ve kolayca anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
53. Risk almayı sevmem.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
54. Karşımdaki kişinin ne hakkında konuşmak isteyebileceğini kolaylıkla tahmin edebilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
55. Birisinin gerçek duygularını saklıyor olduğunu anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
56. Karar vermeden önce destekleyen ve karşıt olan yönleri tartarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
57. Sosyal ortamlarda doğru davranabilmeyi çaba harcamaksızın başarabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
58. Başkalarının ne yapacağını tahmin etmekte iyiyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
59. Arkadaşlarımın problemleri olduğunda duygusal olarak etkilenirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
60. Diğer kişilerin bakış açılarına katılmasam da genellikle değer veririm (saygı duyurum).	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

Türkçe uyarlama- Dr. Emre Bora, Leyla Baysan, 2007